

عنوان:

«راهکارهای ساماندهی اغتشاشات بصری سیما و منظر شهری با تاکید بر هویت بخشی،

خلق جذابیت و خاطره انگیزی»^{*}

نمونه موردی: باغ شهر تاریخی مراغه

دکتر منوچهر طبیبیان^۱، میرجلال موسوی^۲

^۱ - استاد دانشگاه تهران، دانشکده هنرهای زیبا، تهران، ایران.

E-Mail: Mtabibian@Yahoo.com.au

^۲ - کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، نویسنده مسئول.

E-Mail: Mirjalalmousavi@Gmail.com

....

چکیده

امروزه نازیبایی، ناهمگونی و اغتشاشات بصری در چهره شهرها به بخش جداناپذیر سیما و منظر شهری بدل شده است و چنان تار و پود فضای شهری را به سلطه گرفته که انتظار زیبایی، جذابیت، نشاط و سرزندگی آرزویی دست نیافتنی شده است. این پژوهش در راستای بررسی آلودگی بصری بر فضای شهری و راهکارهای ساماندهی آن با تاکید بر هویت بخشی، خلق جذابیت و خاطره انگیزی شکل گرفته است. بررسی های مقدماتی و مطالعات نظری به ساختن فرضیه ای با مضمون زیر انجامید:

۱ - بین آلودگی، ناهمگونی و اغتشاشات بصری فضای شهری و جذابیت و سرزندگی شهری ارتباط وجود دارد؛

۲- ارتقای کیفیت، زیبایی بصری و هویت بخشی فضاهای عمومی موجب افزایش سرزندگی شهری می شود.

سپس در چارچوب فرآیند طرح مبانی نظری، مفاهیم سیما و منظرشهری، گرافیک شهری، ابعاد اغتشاشات بصری (رنگ، نور، دیداری، نمادی)؛ هویت شهری، رضایت مندی و خاطره انگیزی تبیین و با ایجاد روابط علی و معلولی، مدل تحلیلی پژوهش تدوین و در ادامه نمونه موردی (باغ شهر تاریخی مراغه)^۱ بررسی و محدوده مورد مطالعه انتخاب گردید. پس از طرح پرسشنامه جهت بررسی اهداف، فرضیات و سوالات پژوهش و تجزیه و تحلیل آن، نتایج حاکی از وجود رابطه بین آلودگی بصری و جذابیت و خاطره انگیزی فضای شهری و هم چنین اثبات فرضیات تحقیق

داشت و پس از جمع بندی نهایی پیشنهادات تحقیق در سه سطح خرد، میانه و کلان به صورت طرح اهداف، راهبرد و سیاست جهت ساماندهی آلودگی بصری و ارتقای کیفیت زیبایی شناسانه محیط مطرح گردید.

واژه های کلیدی: سیما و منظر شهری، آلودگی بصری، ساماندهی، جذابیت، رضایت مندی، خاطره انگیزی.

* - این مقاله برگرفته از رساله کارشناسی ارشد نویسنده مسئول با عنوان «بررسی تاثیر آلودگی بصری بر سیما و سرزندگی شهری»؛ به راهنمایی دکتر منوچهر طبیبیان و مشاوره دکتر اسماعیل شیعه؛ می باشد که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین ارائه شده است.

۱- مقدمه

۱-۱ بیان مسأله

احساس آرامش خاطر، نشاط و وجود حس سرزندگی یکی از نیازهای روحی انسان و مهم ترین شاخص کیفیت فضا است. امروزه با گسترش شهرنشینی و افزایش استفاده از محیط با توجه به کارکردهای گوناگون آن به نوعی اغتشاشات بصری در ابعاد گوناگون و بعضاً ناشناخته در منظر شهری نمایان شده است و به عنوان زخمی بر چهره شهر تاثیری به مراتب بیشتر و عمیق تر بر شهروندان و فضاهای شهری داشته که ماحصل آن بی هویتی و بروز نابسامانی های لجام گسیخته در شهرها و به تبع آن رشد قارچ گونه فضاهای شهری سرد و بی روح بوده است که به دور از هر گونه زیبایی و مطلوبیت هیچ گونه معنا، مفهوم و عملکردی را القاء نمی کنند؛ همان طور که در ارزیابی نشریه اکونومیست^۲ در زمینه شاخص شهرهای سرزنده^۳ در سال ۲۰۱۲ میلادی تهران به عنوان پایتخت ایران (۱۳۲) ام در میان ۱۴۰ شهر جهان) در جایگاه چندان جالبی قرار ندارد (www.Economist.com).

این پژوهش قصد دارد قبل از آن که در راستای کمک به توسعه علم و دانش باشد، راه حل های کاربردی و عملی در زمینه ساماندهی سیمای زشت، ناهمگون و آلوده شهرها از طریق برنامه ریزی، قانون گذاری و مشارکت همه جانبه، کیفیت بخشی محیط شهری و هم چنین ایجاد و تقویت «فضاهای مولد سرزندگی شهری»؛ ارائه دهد تا حس جذابیت، خاطره انگیزی و سرزندگی به طور قابل ملاحظه ای در این فضاها قابل احساس باشد و تمام رده های سنی و جنسی اجتماعی بتوانند با احساس تعلق و امنیت و آرامش در این فضاها حضور داشته باشند. گرافیک شهری به عنوان یک اصل مهم می تواند به ابزاری کارآمد جهت هویت بخشی، فرم دهی، نظم بخشی و هم چنین ساماندهی هنر بصری شهر به کار رود تا شهر را هرچه زیباتر و خوشایندتر به نظر برساند.